

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 615/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Loft Projekt s.r.o.**, Šafárikova 3638/7, Topoľčany, IČO 50 052 471, zastúpenej advokátom JUDr. Stanislavom Pavlom, PhD., Šancová 58, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 25Co/144/2019-863 z 30. septembra 2020 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/170/2021 z 22. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 16. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 25Co/144/2019-863 z 30. septembra 2020 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9Cdo/170/2021 z 22. júna 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť konajúcim súdom na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Topoľčany pod sp. zn. 5C/197/2012 mala sťažovateľka procesné postavenie žalovanej v 2. rade. Žalobca [REDACTED] (ďalej len „žalobca“) sa proti nej, [REDACTED]

(ďalej len „žalovaný v 1. rade“) a obci [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaná v 3. rade“) domáhal určenia vlastníckeho práva k v žalobe bližšie špecifikovaným nehnuteľnostiam. Svoj nárok odôvodnil tým, že v prospech jeho právnych predchodcov bol vydaný výmer o vlastníctve pôdy z 15. marca 1948. Podľa rozhodnutia Štátneho notárstva z 21. novembra 1986 žalobca zdedil po poručiťke [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] poľnohospodársku pôdu v užívaní socialistickej organizácie, a to konkrétne parcelu [REDAKOVANÉ] v 1/2. Osvedčením o dedičstve sp. zn. 2D/338/2012, Dnot 194/2013 žalobca zdedil druhú polovicu prídellovej parcely [REDAKOVANÉ] ako ďalší podiel poručiťky [REDAKOVANÉ] (nadobudnutý podľa D 677/63 po jej manželovi [REDAKOVANÉ]). V roku 2010 žalobca zistil, že táto parcela [REDAKOVANÉ] bola rozdelená GEO plánom a časť tejto parcely bola pravdepodobne obcou [REDAKOVANÉ] (žalovanou v 3. rade) predaná ako súčasť inej parcely žalovanému v 1. rade a právnomu predchodcovi sťažovateľky.

3. Okresný súd (v poradí tretím) rozsudkom č. k. 5C/197/2012-701 z 28. novembra 2018 žalobu zamietol a žalovaným v 1. až 3. rade priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3.1. V odôvodnení posudzoval stret princípů ochrany dobrej viery nových nadobúdateľov (žalovaných) a princípů ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka, pričom prihliadol na to, že v priebehu konania nebola vznesená žiadna námietka týkajúca sa nedostatku dobrej viery žalovaného v 1. rade a právneho predchodcu sťažovateľky, resp. sťažovateľky. Žalovaní boli v čase kúpy predmetných pozemkov dobromyseľní v tom, že tieto pozemky kupujú od ich skutočného vlastníka, ktorý bol v čase ich predaja riadne zapísaným vlastníkom a na príslušnom liste vlastníctva nebola uvedená žiadna informácia, ktorá by to spochybnila. Predávajúcim bola žalovaná v 3. rade, ktorá nadobudla predmetné pozemky v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obci v znení neskorších predpisov na základe delimitačného protokolu z 13. augusta 1997. Súd poukázal na správanie žalobcu, ktorý predmetnú žalobu podal až po uplynutí takmer 25 rokov po právoplatnom ukončení dedičského konania v roku 1986, čo svedčí o tom, že bol nedbalým vlastníkom. Žalovaná v 3. rade je pritom ako vlastníka časti spornej nehnuteľnosti zapísaná od roku 1997, žalovaný v 1. rade od roku 2007 a právny predchodca sťažovateľky od roku 2008. Žalobca sa síce pokúsil o vyporiadanie spornej parcely, ale až v roku 1998, keď požiadal o vyhotovenie identifikácie parciel, aby mohol zapísať svoje vlastníctvo do katastra nehnuteľností, avšak vyhotovenie identifikácie nebolo možné, lebo chýbala grafická časť prídellov a správa katastra preto žalobcu odmietla zapísať ako vlastníka na základe dedičského rozhodnutia. Žalobca teda nechal sám svojou nečinnosťou uplynúť nezanedbateľné množstvo času, čo spôsobilo podstatnú zmenu pomerov týkajúcu sa predmetnej nehnuteľnosti, pričom vyhovie jeho žalobe by iba iniciovalo nové súdne spory. S prihliadnutím na princíp všeobecnej spravodlivosti, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho prípadu okresný súd uzavrel, že vyššie riziko by mal niesť nedbalý vlastníka než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nebol schopný sa dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovú sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní, preto žalobu zamietol. K námietke žalovaných, že žalobca si svoje právo mal uplatniť v reštitúcii podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, na záver dodal, že pozemky neboli právnym predchodcom žalobcu nikdy skonfiškované, odobraté alebo znárodnené, a preto bol žalobca oprávnený podať žalobu o určenie vlastníckeho práva.

4. O odvolaní žalobcu krajský súd rozhodol napadnutým rozsudkom, ktorým rozsudok okresného súdu podľa § 388 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zmenil a určil, že žalobca

je vlastníkom tam konkretizovaných nehnuteľností a súčasne rozhodol o náhrade trov štátu a účastníkov konania.

4.1. Nestotožnil sa s názorom súdu prvej inštancie, že žalobca bol nedbalým vlastníkom, keďže v roku 1998 žiadal o identifikáciu parcely, a následne v roku 2000 požiadal o zápis do katastra nehnuteľností na základe rozhodnutia sp. zn. 1D/207/66. Žalobca totiž nemohol zistiť, že sporná nehnuteľnosť bola od roku 1988 zapísaná v prospech štátu ako parcela [REDAKOVANÉ] keďže ešte v roku 1998 bola táto parcela neidentická. V rámci registra obnovenej evidencie pozemkov bol žalobca úspešný len čiastočne, keďže spornú parcelu nadobudol len v ½, preto v roku 2012 požiadal o dodatočné prejednanie dedičstva k druhej ½ spornej parcely a súčasne podal žalobu o určenie vlastníckeho práva. Podľa názoru odvolacieho súdu tak nešlo o prípad, ktorý by odôvodňoval uprednostnenie ochrany žalovaných ako dobromyseľných nadobúdateľov pred ochranou žalobcu ako pôvodného vlastníka. Vzhľadom na to, že na žalovanú v 3. rade nemohlo prejsť vlastnícke právo k sporným parcelám na základe delimitačného protokolu z roku 1997, nemohla žalovaná v 3. rade kúpnu zmluvou v roku 2007 platne previesť vlastnícke právo na žalovaného v 1. rade, a to s poukazom na zásadu „*nemo plus iuris*“. Z rovnakého dôvodu nemohol ani žalovaný v 1. rade platne previesť vlastnícke právo na právneho predchodcu sťažovateľky, keďže všetky tieto právne úkony sú neplatné. Dobrá viera žalovaného v 1. rade nemala podľa názoru odvolacieho súdu v posudzovanom prípade žiadnu relevanciu.

5. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodila z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

6.1. Vo vzťahu k vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP najvyšší súd uviedol, že obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie sťažovateľky, že odôvodnenie rozsudku krajského súdu je arbitrárne. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k prijatiu zmeňujúceho rozhodnutia, pričom sám zopakoval dokazovanie, opätovne zhodnotil skutkový stav, ktorý vyplynul z vykonaného dokazovania. Podrobne a presvedčivo odôvodnil, z čoho pri prijatí právneho záveru vychádzal. Sťažovateľka teda podľa dovolacieho súdu neopodstatnene namietala vadu zmätočnosti.

6.2. Pokiaľ ide o namietané nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP, dovolací súd z obsahu dovolacej argumentácie vyvodil, že sťažovateľka považovala za nesprávne vyriešenú otázku určenia (nadobudnutia) vlastníckeho práva na základe dobrej viery nadobúdateľov vo vzťahu k zásade *nemo plus iuris*, ako aj k otázke nedbalého vlastníka. V tomto smere poukázal na uznesenie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1VOBdo/2/2020 z 27. apríla 2021, ktorým došlo k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke prelomenia zásady *nemo plus iuris* a s tým súvisiaceho nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa. S poukazom na závery predmetného uznesenia najvyšší súd dospel k záveru, že odvolací súd sa pri riešení sťažovateľkou vymedzenej dovolacej otázky od ustálenej praxe dovolacieho súdu neodchýlil, ale práve naopak, v plnom rozsahu ju rešpektoval.

II. Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka ústavnou sťažnosťou atakuje rozhodnutia krajského súdu a najvyššieho súdu a po opise skutkového stavu namieta, že:

a) najvyšší súd sa nedôsledne vysporiadal s jej dovolacími námietkami, pričom ich podstata ostala bez povšimnutia. Sťažovateľka totiž poukázala na závery plynúce z judikatúry najvyššieho súdu a ústavného súdu vo vzťahu k dobromyseľnosti nadobúdateľov pri nadobudnutí vlastníckeho práva od nevlastníka, ktoré odvolací súd ani najvyšší súd nezohľadnili. Rozhodnutia konajúcich súdov sú preto podľa sťažovateľky „arbitrárne a ústavne nekonformné“ a odporujú nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015, I. ÚS 151/2016 a I. ÚS 515/2020;

b) poukaz dovolacieho súdu na uznesenie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia a tam prijaté závery nie je možné považovať za postačujúce, keďže sťažovateľka odkázala na viacero rozhodnutí ústavného súdu, podľa ktorých, ak dôjde k stretu právnych princípov „*nemo plus iuris*“ a „*bona fides*“, má síce princíp „*nemo plus iuris*“ prednosť, avšak každý prípad treba skúmať individuálne s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu, ktoré majú byť posudzované s ohľadom na princíp všeobecnej spravodlivosti. Navyše, predmetné uznesenie veľkého senátu v čase podania jej dovolania proti rozsudku krajského súdu neexistovalo. Sťažovateľka zdôraznila, že sa nemala ako dozvedieť o tom, ako nehnuteľnosť opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu (žalovanej v 3. rade) po zákonom uskutočnenom katastrálnom konaní. Sporné nehnuteľnosti nadobudla dobromyseľne, keďže v čase kúpy nehnuteľnosti od spoločnosti WK Team s.r.o. v roku 2015 nemala žiadnu možnosť zistiť, že nadobudnutie vlastníctva žalovanou v 3. rade na základe delimitačného protokolu bolo neplatné. Považuje preto za nespravodlivé, aby ako dobromyseľný nadobúdateľ mala byť v dôsledku nesprávneho konania dvoch subjektov verejnej moci, t. j. štátu a žalovanej v 3. rade, obce [REDACTED] postihnutá na svojich ústavou garantovaných právach, keďže jej dobromyseľnosť nebola žiadnym spôsobom spochybnená. Zastávala názor, že v danom prípade bol porušený princíp proporcionality, ak jej dobromyseľné nadobudnutie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam má ustúpiť vlastníckemu právu žalobcu, ktorý bol podľa jej názoru nedbalým vlastníkom.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K napadnutému rozsudku krajského súdu:

8. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

9. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov

(m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

10. Sťažovateľka podala proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnila existenciou vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj nesprávnym právnym posúdením veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP. V ústavnej sťažnosti pritom formuluje námietky, ktoré sa argumentačne významne prekrývajú s dovolacími námietkami, ktoré už boli predmetom preskúmania najvyšším súdom z hľadiska posudzovanej prípustnosti dovolania. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že právomoc najvyššieho súdu poskytnúť ochranu právam sťažovateľky označeným v bode 1 tohto uznesenia predchádza oprávneniam ústavného súdu, a to vzhľadom na už zmienený princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy. Existencia opravného konania nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o napadnutom rozsudku krajského súdu, keďže dovolanie predstavovalo v tomto prípade účinný právny prostriedok ochrany práv sťažovateľky (II. ÚS 345/2020, III. ÚS 39/2022, II. ÚS 251/2024).

11. Na spresnenie ústavný súd dodáva, že sťažovateľka by vo vzťahu k rozsudku odvolacieho súdu mohla uplatniť námietky neuplatniteľné v dovolaní (pozri IV. ÚS 398/2022, IV. ÚS 404/2022, I. ÚS 198/2024), avšak takéto námietky v ústavnej sťažnosti neidentifikovala, resp. nemožnosť obrátiť sa s takýmto druhom námietok na najvyšší súd ani netvrdila.

12. Uplatňujúc princíp subsidiarity právomoci vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

13. Vzhľadom na to, že sťažovateľka namieta porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie (podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo jej dovolanie odmietnuté pre neprípustnosť podľa § 447 písm. c) CSP, ústavný súd sa s prihliadnutím na svoje postavenie ochrancu ústavnosti zamerail pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti na posúdenie, či rozhodnutie o dovolaní sťažovateľky zo strany najvyššieho súdu nevybočilo z mantinelov ústavne konformného posúdenia jeho vlastnej právomoci.

14. V tejto súvislosti ústavný súd považuje za žiaduce pripomenúť, že si plne uvedomuje úlohu najvyššieho súdu v civilnom procese, ktorý rozhoduje ako dovolací súd v už právoplatne skončenom spore. Rešpektuje aj jeho vlastnú diskreciu vo vzťahu k posudzovaniu prípustnosti a dôvodnosti dovolania, čo však nevyklučuje, aby ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti následne preskúmal, či právomoc najvyššieho súdu bola realizovaná ústavne konformným spôsobom. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom jeho kontroly iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné

a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

15. To však nebol prípad sťažovateľky. Po náležitom preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia a predloženého dovolania sťažovateľky ústavný súd pochybenie dosahujúce ústavnoprávnu intenzitu neidentifikoval.

16. Spornou bola v danom prípade otázka (ne)možnosti prelomenia zásady „*nemo plus iuris*“ v súvislosti s nadobudnutím vlastníctva k nehnuteľnosti od nevlastníka.

17. Sťažovateľka je presvedčená, že najvyšší súd sa rigidne riadil právnou zásadou „*nemo plus iuris*“ bez zohľadnenia jej dobromyseľnosti a špecifických okolností daného prípadu. Sťažovateľka totiž nemala žiadnu objektívnu možnosť zistiť, že žalovaná v 3. rade, ktorá sporné nehnuteľnosti previedla kúpou zmluvou na žalovaného v 1. rade, sa nemohla stať ich vlastníkom na základe delimitačného protokolu. Súčasne najvyššiemu súdu vytýka nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia nezohľadňujúce závery vyplývajúce z nálezov ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015, I. ÚS 151/2016 a I. ÚS 515/2020.

18. Najvyšší súd k sťažovateľkou namietanému odklonu odvolacieho súdu od ustálenej judikatúry dovolacieho súdu a ústavného súdu v otázke uprednostnenia ochrany práv pôvodného vlastníka pred ochranou dobromyseľného nadobúdateľa od nevlastníka poukázal na donedávna existujúcu názorovú nejednotnosť judikatúry v tomto smere, ktorá však bola odstránená uznesením veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. IVOBdo/2/2020 z 27. apríla 2021.

19. Z predmetného uznesenia veľkého senátu pritom vyplýva, že nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka právna úprava umožňuje len v zákonom upravených prípadoch predstavujúcich výnimku zo zásady, že vlastnícke právo možno nadobudnúť len od vlastníka, a len v týchto prípadoch zákon uprednostňuje ochranu dobromyseľného nadobúdateľa veci a umožňuje prelomenie zásady *nemo plus iuris*. Neprichádza do úvahy, aby súdy bez toho, aby existoval zákonný podklad, rozširujúco vyvodzovali možnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa tým spôsobom, že samotná dobrá viera nadobúdateľa postačuje na priznanie jeho vlastníckeho práva, t. j. že by nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka bolo prípustné vo všeobecnosti. Uvedené platí bez ohľadu na to, že zotrvanie na zásade *nemo plus iuris* môže pôsobiť v subjektívnej rovine nespravodlivo voči nadobúdateľovi veci. V uznesení veľkého senátu sa uvádzajú výnimky zo zásady *nemo plus iuris*, medzi ktoré veľký senát zaradil § 486 Občianskeho zákonníka, § 446 Obchodného zákonníka, § 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, § 19 ods. 3 zákona o cenných papieroch a § 61 Exekučného poriadku (v znení účinnom do 31. marca 2017), resp. § 140 ods. 2 písm. l) v spojení s § 150 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom od 1. apríla 2017, pričom uviedol, že v iných prípadoch má dobrá viera nadobúdateľa význam len pri nárokoch podľa § 126 ods. 2 v spojení s § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorých sa však nadobúdateľ v dobrej viere, ktorý sa nestal vlastníkom veci s poukazom na zásadu *nemo plus iuris*, nemôže domáhať proti skutočnému vlastníkovi veci.

20. Vzhľadom na napísané preto nemá žiaden význam ani to, či žalobca bol alebo nebol nedbalým vlastníkom (tak ako to tvrdí sťažovateľka), keďže vlastnícke právo nie je možné odňať iba z toho dôvodu, že si ho vlastník riadne nechráni a iný sa ho zmocní v dobrej viere, ak takýto spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva nie je upravený právnou normou.

21. Najvyšší súd uviedol, že na predmetné zjednocujúce stanovisko veľkého senátu už medzičasom nadviazal rozhodnutiami sp. zn. 8Cdo/278/2019, 7Cdo/174/2020, 7Cdo/77/2020 a túto líniu sleduje i v preskúmvanej veci, preto, pokiaľ odvolací súd založil svoje rozhodnutie na tom základe, že ochrana žalobcu ako vlastníka sporných parciel je zaručená zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ bez možnosti jej prelomenia ochranou dobrej viery sťažovateľky ako nadobúdateľa spornej parcely, treba konštatovať, že plne rešpektoval ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, a preto žiaden sťažovateľkou tvrdený odklon nezistil (body 33 až 35 napadnutého uznesenia).

22. Ak sťažovateľka vo vzťahu k poukazu najvyššieho súdu na uznesenie veľkého senátu z 27. apríla 2021 tvrdí, že predmetné uznesenie v čase podania jej dovolania neexistovalo, ústavný súd uvádza, že pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu a iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti, ale nový právny názor je potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Súd, ktorý rozhoduje po zmene judikatúry, nemôže vedome aplikovať nesprávny, judikatúrou už prekonaný názor. Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Tým sa prípustné retrospektívne pôsobenie zmeny judikatúry líši od neprípustného retroaktívneho pôsobenia právnych noriem (obdobne sp. zn. 8MCdo/4/2014, 3Cdo/223/2016, 3Cdo/198/2017, 9Cdo/67/2020, 7Cdo/20/2021). Ústavný súd dodáva, že rozhodovanie v súlade so zjednotenou judikatúrou zabezpečuje jednotnú interpretáciu právnej úpravy v rovnakých alebo analogických prípadoch, čím sa právna istota, ako aj predvídateľnosť rozhodovania súdov práve zvyšuje (obdobne IV. ÚS 449/2024).

23. Ak preto najvyšší súd zodpovedal sťažovateľkou vymedzenú dovoláciu otázkou odkazom na závery zjednocujúceho stanoviska z 27. apríla 2021, ktoré poskytujú z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci relevantné odpovede, ústavný súd na rozdiel od sťažovateľky nepovažuje odôvodnenie napadnutého rozhodnutia v tejto časti za nedostatočné či nepreskúmateľné.

24. Pokiaľ ide o rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, na ktoré sťažovateľka poukazuje a ktorým ústavný súd skutočne povýšil aj samotnú dobrú vieru nadobúdateľa v zápis v katastri nehnuteľností na spôsobilý titul nadobudnutia vlastníckeho práva, je potrebné zdôrazniť, že uvedené rozhodnutie je už prekonané neskoršou judikatúrou ústavného súdu.

25. K námietke sťažovateľky o potrebe reflektovať závery nálezu sp. zn. I. ÚS 510/2016 z 19. januára 2021 v prospech jej vlastnej dobromyseľnosti pri nadobúdaní vlastníckeho práva je potrebné uviesť, že ústavný súd v predmetnom náleze posudzoval argumentáciu odvolacieho súdu v kontexte možnosti porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, pričom vyslovil možnosť poskytnutia ochrany práv dobromyseľným nadobúdateľom, a to iba v mimoriadne výnimočných okolnostiach, prioritne však k tejto otázke pristúpil zdržanlivo. Konkrétne a výslovne uviedol, že dobromyseľnosť založená „iba“ na viere v správnosť údajov v katastri nehnuteľností v čase uzavretia kúpnej zmluvy nie je dostačujúca, a to z dôvodu, že materiálna publicita údajov katastra je *de lege lata* vyvrátiteľná a podmienená tým, či sa v konkrétnom prípade nepreukáže nesúlad údajov katastra so skutočným stavom. S touto okolnosťou musí byť opatrný nadobúdateľ uzrozumený.

26. Nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 510/2016 bol síce vydaný až v roku 2021, ústavná sťažnosť bola podaná už v roku 2016 a krajský súd ako odvolací súd vec, ktorej sa ústavná sťažnosť týkala, posudzoval v roku 2015. V tom čase sa vyvíjala aj judikatúra ústavného súdu o možnosti zohľadnenia dobromyseľnosti nadobúdateľa pri nadobúdaní vlastníckeho práva od nevlastníka.

27. Právna polemika v tejto otázke bola z pohľadu ústavného súdu pre účely dovolacieho konania nateraz jasne, určito a zrozumiteľne vyriešená práve rozhodnutím veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. IVOBdo/2/2020 z 27. apríla 2021, ktorého právne závery už boli citované a ktoré najvyšší súd v napadnutom uznesení podľa názoru ústavného súdu aj primerane aplikoval. Rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia má s ohľadom na jeho povahu a závažnosť pre senáty dovolacieho súdu zjednocujúci charakter. Závery nálezu sp. zn. I. ÚS 510/2016, ktoré je potrebné chápať s prihliadnutím na konkrétne okolnosti individuálne posudzovanej veci, sú v tomto smere v zásade identické.

28. Na záver k nálezu sp. zn. I. ÚS 515/2020 z 10. marca 2021 ústavný súd už len dodáva, že v danej veci pristúpil k opätovnému zrušeniu uznesenia najvyššieho súdu pre nerešpektovanie predchádzajúceho nálezu sp. zn. I. ÚS 92/2018 z 5. septembra 2018, v zmysle ktorého bolo úlohou najvyššieho súdu pripustiť vecný prieskum podaného dovolania vo vzťahu k uplatnenej prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP a presvedčivým spôsobom v kontexte konkrétnych skutkových okolností sa vysporiadať s prednesenou dovolacou argumentáciou sťažovateľov a s judikatúrou najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu. Najvyššiemu súdu bola súčasne vytknutá absencia náležitej odpovede na sťažovateľmi prednesený argument týkajúci sa ich dobromyseľnosti pri nadobudnutí vlastníckeho práva k nehnuteľnosti.

29. V kontexte uvedeného preto ústavný súd považuje zodpovedanie sťažovateľkou nastolenej dovolacej otázky zo strany najvyššieho súdu za ústavne konformné, zodpovedajúce platnej a účinnej právnej úprave, ako aj aktuálnej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, a teda neodôvodňujúce kasačný zásah ústavného súdu.

30. Keďže ústavný súd nezistil, že by napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) ani jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 11 ods. 1 listiny) a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

31. Z dôvodov ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 11 ods. 1 listiny), ako aj práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu odvíja od namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemohlo dôjsť ani k porušeniu sťažovateľkou označených práv hmotného charakteru. Aj v tejto časti preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.4. K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy:

32. K sťažovateľkou namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy ústavný súd zdôrazňuje, že predmetný článok ústavy má charakter všeobecného ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy (napr. IV. ÚS 70/2011), a neformuluje tak žiadne základné právo ani slobodu účastníka konania. Jeho porušenie možno namietat len súčasne s ochranou konkrétnych základných práv a slobôd zaručených ústavou (resp. medzinárodnou zmluvou). Keďže v posudzovanej veci nebolo zistené porušenie označených práv sťažovateľky podľa ústavy, listiny, dohovoru a dodatkového protokolu, nemohlo dôjsť ani k porušeniu toho článku ústavy, ktorého vyslovenia sa sťažovateľka domáha v petite ústavnej sťažnosti (napr. III. ÚS 119/2011). Aj v tejto časti preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

33. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite jej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu